

Aimo Nummi **ETELÄN-**
HOIKKAÄNGELMÄ
HARVINAINEN ARKEOFYTTI

**Leinikkikasveihin— Ranunculaceae —
kuuluvat ängelmät ovat kookkaita, usein
vaikeasti tunnistettavia lehtokasveja.
Useimmat niistä ovat Suomessa
tulokaskasveja. Suomen kuudesta
ängelmäajista vain keltaängelmä —
Thalictrum flavum — kasvaa lähes koko
maassa. Se on melko yleinen rantakasvi ja
muistuttaa hoikkaängelmää, joka on
harvinainen arkeofyytti.**

Meillä kasvaa hoikkaängelmän kaksi alalajia, joista
eteläinen alalaji, **etelänhoikkaängelmä —
Thalictrum simplex subsp. simplex**. Toinen alalaji,
**pohjanhoikkaängelmä — T. simplex subsp.
boreale** — on Lapin kasvi.

Etelänhoikkaängelmän erottaa keltaängelmästä se,
että sen varsilehtien lehdykät ovat suippoja ja
kapeampia kuin keltaängelmän lehdykät, ja että
sen kukinto on keltaängelmän kukintoa harsumpi,
lehdekäs. Kukinnan aikana nämä kaksi lajia
erottaa myös heteiden palhojen väristä.
Hoikkaängelmän heteissä palhot ovat tavallisesti
sinipunaiset, keltaängelmällä keltaiset.

Etelänhoikkaängelmä kasvaa rehevillä
kalliokedoilla ja lehtomaisilla kedoilla varsinkin
Päijät-Hämeen alueella, Lounais-Suomessa ja
Pohjois-Savossa se on harvinaisempi. Vaikka
etelänhoikkaängelmää kasvaa Päijät-Hämeen
alueella useilla paikoilla, on se luokiteltu sielläkin
alueellisesti uhanalaiseksi kasviksi. Sen kasvupaikat ovat selvästi vanhan
asutuksen yhteydessä.

Päijät-Hämeen alueella etelänhoikkaängelmä kasvaa muun muassa Asikkalan 1400-luvulta periytyvän Kalkkisten kylän keskustassa, Hollolan Paimelanvuorella lähellä rautakautista kalmistoa ja Sysmässä Nordenlundin kartanon kedoilla, jossa on rautakautisia uhrikiviä, uhrikallio ja kalmisto.

Varsinais-Suomessa se on harvinainen ja siellä se on tavattu muun muassa keskiaikaisten Raadelman ja Joensuun kartanoiden alueella.

Eestissä hoikkaängelmä, *liht-ängelhein*, on verrattain harvinainen. Ruotsissa etelänhoikkaängelmä, *backruta*, kasvaa Keski- Ruotsissa ja Skoonessa melko yleisenä.

ÄNGELMÄT TUNNETAAN ROHDOSKASVEINA

Useita ängelmiä on myrkyllisyydestään huolimatta käytetty lääkekasveina. Etelänhoikkaängelmästä käytetään rohdoksena versoja. Rohdos — *herba Thalictri simplicis* — on kuulunut venäläiseen ja myös eestiläiseen rohdosvalikoimaan. Hoikkaängelmärohdosta on käytetty muun muassa diureettisena ja vatsan toimintaa parantavana lääkkeenä, sekä verenpainelääkkeenä ja antiseptisena haavalääkkeenä. Etelänhoikkaängelmä on siis saattanut levitä ihmisten suosimana lääkekasvina asutuksen mukana.

Lähteitä:

Leena **Hämet-Ahti** ym.: Retkeilykasvio

A. **Vaga** ym.: Eesti NSV Floora II

Aili **Paju**, Lembit Kuhlberg: Ravitaimede oskussõnastik

Antti **Hovi**: Päijät-Hämeen perinnemaisemat

Onni **Silkkilä**, Aarre **Koskinen**: Lounais-Suomen kulttuurikasvistora

Juha **Suominen**, Leena **Hämet-Ahti**: Kasvistomme muinaistulokkaat: Tulkintaa ja perusteluja